

Macskák és egerek

Nyílt levél Tornai Józsefnek, az Írószövetség elnökének

Kedves Jóska,
írásbeli nyilatkozatot kérsz tőlem, hogy továbbra is az Írószövetség tagja akarok-e maradni – ezt a vágyamat öt éves tagdíjhátralékom befizetésével artikulálhatom – vagy sem. Ez utóbbi, nem kívánt esetben közöljem a Szövetséggel döntésemet.

Úgy vélem, döntésem, és főként indoklásom közérdeklődésre tarthat számot. Ezért bocsátom a kért írásbeli nyilatkozatot a nyilvánosság elé.

Nem óhajtok az Írószövetség tagja maradni. Kilépni sem óhajtok belőle, mert ez a szervezet nem érdemel efféle patetikus gesztust. De természetesen tudomásul veszem, ha az alapszabály előírásainak megfelelően tagdíjhátralékom miatt töröltek a névsorból.

Az egységes Írószövetség koncepciója pártállami maradvány. A párt által irányított egységes nemzeti irodalom fikciójára épült fel. A pártállam lényegéből eredően nem tűrhette, hogy az egymástól eltérő ideológiai és esztétikai vonalú szervezeteket kereteljenek. Ehelyett a pártirányításnak biztosított szervezeti kereteket, és ezeken belül elszigetelte a magányos lázadókat, minimumra csökkentve számukra a védekezés és az önkifejezés lehetőségét. A politika hivatalos szöcsökeit és a tabukba nem ütköző jelesebb alkotókat különféle kedvezésekkel – díjakkal, utaztatásokkal, szociális kiváltságokkal és kegyekkel – érdekeltette az egység köztudottan hazug látszatának fenntartásában. Így hát az Írószövetség – a nemrégiben fabrikált hősi legendákkal ellentétben – a Kádár-korszak folyamán a hatalom transz-

missziós szíja maradt a legutolsó korszakig. Nem ő ingatta meg a rendszert, ahogy a szelet sem a lomb rázza, hanem a rendszer ingása lazította meg a húség szárait a nyolcvanas évek közepén.

A jelenlegi pluralista struktúrában – mely konfliktusait a kijegecesedett demokráciáktól eltérően nem hagyományok és konvenciók által csiszolt formákban, hanem a gyűlölet légkörében harcolja végig – az egységes nemzeti irodalom fikciója még fikcióként sem tartható tovább. Nem tudom, mit szólna, kedves Jóska, az olyan írói munkássághoz, melynek központi kategóriájává vált az „ellenség” szó? Komolyan vendő tünet ez, mert felveti a kérdést, hogy mi indokolja egy olyan szervezet létezését, mely ellenségeket tömörít magába? Mondjuk fasisztákat és antifasisztákat. Vagy itt vannak egyik oldalon a mi rasszista kollégáink, a másikon a zsidó és cigány származású írók: értelmes-e az állatuk olyan szövetsége, amelyben egyformán tagok a macskák és az egerek?

Igaz: az íróknak vannak közös érdekeik is, olyanok, amelyeket más szakmákban a szakszervezetek képviselnek. Ha az Írószövetség pusztán szakszervezet volna, befizetném a tagdíjhátralékomat. Érdekképviselő helyett azonban régi funkcióit gyakorolja, mintha mi sem történt volna. Például állami díjakra tesz javaslatot. Mármost eltekintve attól, hogy a kitüntetésnek ez a formája is pártállami maradvány, mert nem független a kormányzat értékorientációjától, sőt bizonyos befolyásos személyiségek és az őket befolyásoló személyiségek vonalmaitól és ellen-

szenveitől sem, az Írószövetséget ez a javaslattevői megbízása a mindenkori kormányzat partnerévé teszi, amennyiben hitelesíteni próbálja a hivatalosan sugallt értékhierarchiát. Továbbá: az Írószövetség heterogén mivolta miatt éppen az olyan életbevágó dilemmákban nem foglalhat állást, mint amilyeneket például a sajtószabadság kérdésköre vet fel. A véleménykülönbségekről szavazni sem lehet, mert lelkiismereti kérdésekben nincs helye többségi határozatnak.

A Magyar Újságírók Szövetségének is tagja vagyok, ide még holnap befizetem esedékes tagdíjamat. A Magyar Újságírók Közösségének viszont nem vagyok a tagja, oda tehát tagdíjat sem kell fizetnem. Ez így van rendjén, mert a MUOSZ irányvonalával összeegyeztethetőek a nézeteim, a MUK-éval viszont nem. Meg tudnád mondani, kedves Jóska, hogy a Magyar Írószövetség a MUOSZ-szal vagy a MUK-kal menetel-e majd együtt? Vagy megőrzi lojális semmilyenségét? Esetleg kettéválik maga is? Ebben az esetben egyik felének újból fizetnem majd a tagdíjat. Talán még elmaradásomat is leszurkolom neki. De nem látom okát annak, hogy bármilyen kis összeggel egy abszurd szervezetet támogassak, mely bármikor megindulhat egy olyan Magyar Úton, mely a Magyar Pokolba vezet. Ha így lesz, tudom, nem te lovagolsz majd legelőn, Jóska, hanem böhömnagy lófók – nem óhajtanám, hogy az én húsom is ott legyen a tradicionálisan nyereg alatt puhítottak között.

Budapest, 1993. február 10.

Üdvözlő:

Eörsi István